

lanul beleszövődve. *A familiáris énekel* egyszerre idézi például a *Harc a Nagyúrral* című vers közegét és Térey János szókészletét. *Médea énekét* nem kell külön szituálni. A már eleve idézésértékű *Spleen* ezzel a sorral indul: „Bogár lépjen nyitott szemre”, és mintha kabaréről sem most hallanék először az ezredforduló fiatal magyar lírájában.

Kiragadott helyeim nem az agyaras, karmos, szórszálás fejezeteiből származnak, hiszen szórszálhasogatás volna részemről a sok szám által inspirálva mondjuk azt az egyenletet felvázolni, hogy Vérkandúr / *Szivedre szőr nőtt* – *kuplé* = vérkabaré + prikolics (vérfarkas). Az a fő, hogy aki otthonos kortársi irodalmunkban, az otthonosan mozoghat Mrena Julianna versvilágában is.

ZSÁVOLYA ZOLTÁN

(*Fiatal Írók Szövetsége – Széphalom*
Könyvműhely, Budapest, 2004,
95 oldal, 1300 Ft)

Három szín

Fehér, zöld, piros:

fiatal bolgár költészet

Piros, fehér, zöld:

fiatal magyar költészet

Két cím, két kötet, egy könyvgerinc tizenöt bolgár és tizenöt magyar

(negyvenedik életévét be nem töltött) szerző verseivel. A *Három szín* című gyűjtemény megjelentetését, Plamen Dojnov koncepciója alapján, a Fiatal Európa Irodalmi Program kezdeményezte még 2000-ben, ám amint azt Dojnov elmondja *A kölcsönös olvasásról/írásról/fordításról* című előszavában, a megvalósítás – nem írja, miért, de – négy esztendőtt vett igénybe. A kiadók, a kötet gondozói, szerzői és fordítói azonban bizakodóak, hiszen az összeállítás egy valóban folytatható és folytatható párbeszédet indított el. Újra – tehetnénk hozzá, hiszen az európai átalakulások után mintha szem elől tévesztették volna egymást a kontinens kisebb országainak irodalmi. Ma azonban bizonyos, hogy erősödik ez a figyelem. Jó néhány fontos magyar mű jelent meg az utóbbi években különféle nyelvű fordításokban, és számos megkerülhetetlen európai (német, angol, spanyol, skandináv nyelvű, cseh, lengyel...) mű is magyarított. Ezt a képzeletbeli sort gazdagítja mostantól a *Három szín* című „a maga nemében az első bolgár–magyar kezdeményezés” – ahogyan Dojnov definiálja Szondi György és Mitko Novkov válogatását.

Sajnos (vagy nem, ezt ki-ki eldöntheti) több fogódzót e rövid előszónál nem is ad a kötet sem a magyar, sem a bolgár olvasóknak. Nincs tehát – az ilyen jellegű antológiáknál amúgy megszokott – néhány soros

névjegy, rövid bemutatás, így a bolgár s a magyar olvasó a műveken túl nem sejtheti – hacsak utána nem néz, avagy nem jártas épp a fiatal kortárs bolgár/magyar irodalomban –, hogy olvasott szerzője milyen idős, mivel foglalkozik, hol publikál, miféle könyveket adott közre stb. Talán az ennek az oka, hogy a koncepció része lehetett: a művek beszéljenek s ne az életrajzi adatok. Nézzük hát, persze csak röviden, innen.

Meglehetősen kevés általános jellemzőt, jellemzőt találni egy-egy – nagyon tágan értelmezett – korosztályra. A fiatal magyar lírában azonban határozottan körülrajzolódik, hogy a szabad versek, illetve egy, az addigittól eltérő megszólalás igénye mellett újra helyet követelnek maguknak a klasszicizáló szerzők, szövegek. Számos fiatal költő alkalmaz szigorúan kötött formákat, s ma már többnyire nem azért, hogy megmutassa, „tagja a céhnek”, sokkal inkább azért, mert kimerítetlennek érzékeli annak eszköztárát. Nem beszélve arról, hogy a klasszikus formák „mai tartalmakkal” való kiöntése sok esetben meghökkenítő (gyakorta váratlan) újat ad. A szövegek minősége mindeközben hullámzik persze, ám megjelenésükkel mind-mind alakítanak ezen az állandó változón.

Hasonló folyamatok – mint a tárgyalt antológia oldalairól is kitérnek – a fiatal bolgár lírikusok háza táján is lejátszódnak, de esetükben valami mással keveredve. Sokszor van

jelen tudniillik az avantgárd hangoltság. Az az avantgárd hangoltság, amely ma Magyarországon kevésbé van reflektorfényben, s mintha úgy igazán – egy-egy emblemikus alakját leszámítva – nem is lett volna soha. Nem mondhatni ugyan, hogy napjaink Bulgáriájának fiatal lírájában valamiféle reneszánszát élne ez az irányzat, de azt mindenképpen, hogy néhány meghatározó motívumát, technikáját, szövegépítési és -szerkesztési módját alkalmazza. Gyakorik a kimondottan (és vállaltan) önépítő, szabad asszociációs szövegek; jellemző a szavak jelentéseinek ignorálása, s egy idegennek tűnő környezetbe való illesztése. S mindemellett, természetesen, helye van a klasszikus megszólalásnak, formának, a szabályos interpunkciónak, a szavak eredeti jelentésének is. Annak a világnak tehát, ahol majdnem minden az, ami.

Kétségtől izgalmas párbeszédet indított el a *Három szín* című (két) kötet. Érdekes volna – s nem csak irodalomelméleti, -történeti fontossága okán – folytatni, esetleg hasonló koncepcióval újakat kezdené nyézni. Mert valószínű, hogy amiképpen ez is, egy-egy befejezhetetlenül izgalmas beszélgetést nyitna mind.

DUKAY NAGY ÁDÁM

(Irodalom és Kultúra Egyetemi Központ, Szófia – Ráció Kiadó, Budapest, 2004, 123+116 oldal, ármegjelölés nélkül)